שְׁלִישׁ, שֶׁקָּלוּ אוֹתָהּ וְאַחַר כָּךְ טָחֲנוּ אוֹתָהּ (נה) טְחִינָה גַּסָּה, * שֶׁהֲרֵי הִיא כְּחוֹל וְהִיא הַנִּקְרֵאת שַׁתִּיתָא, מֵתָר לְגַבֵּל מִמֶּנָּה בְּחֹמֶץ וְכֵיוֹצֵא בּוֹ הַרְבֵּה בְּבַת אַחַת, וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה רַךְ, אֲבָל (נו) קָשֶׁה אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה (ים) כְּלָשׁ. (נז) * (וַאֲפִלּוּ בְּרֵךְ) צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת, כֵּיצַד, נוֹתֵן אֶת הַשַּׁתִּיתָא וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַחֹמֶץ: **טו** [ר] חַרְדָּל שֶׁלָּשׁוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לְמָחָר (נח) * יָכוֹל לְעָרְבוֹ הֵן בְּיָד הֵן בִּכְלִי, וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ

ר שם ק"מ (ע"א) מִסְקְנָא דִּגְמָרָא.

בֵּאוּר הֵימֵב

קָלִי. וּבָזֶה אֲפִלּוּ מֵעֵט מֵעֵט אָסוּר: (ים) **כָּלָשׁ.** וְנִרְאֶה לִי דְּאָסוּר לְהַשְׁתִּין עַל טִיט שָׁקוּרִין מֶצֶ"ל, וּרְגִילִים לְעָרְבוֹ עִם יַיִן אוֹ מֵי דְּבַשׁ שָׁקוּרִין מֶע"ד, שָׁזֶּה אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בִּרְבָיָה, דִּלְפִי הַנִּרְאֶה דִּין קֶמַח זֶה בְּקֶמַח הַנִּזְכָּר כָּאן טְחִינָה גַּסָּה וְכוּ', וְכָאן דִּמְתָּר בִּרְבָיָה הוּא עַל יְדֵי שִׁנּוּי, שֶׁבְּחֹל דָּרְךְ לִתֵּן הַחֹמֶץ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(סג) בֵּין אִם עוֹשֶׂה בְּלֵילָה רַכָּה אוֹ קָשֶׁה. וְשֶׁעוֹרָא דִּמְעֵט מְעֵט לֹא בְּאֵרוּ הַפּוֹסְקִים, וְנִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ כְּשִׁעוּר גְּרוֹגֶרֶת, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שמא): **(נה) טְחִינָה גַּסָּה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר גְּזֵרָה דִּלְמָא לְיֹתֵי לְמִיחְלַף בְּלִישַׁת קֶמַח שֶׁאֵינוֹ קָלִי, דְּאֵינוֹ בִּכְלָל קֶמַח, לְפִיכָךְ הִתִּירוּ בָּזֶה בְּרֵכָה אֲפִלּוּ הַרְבֵּה: **(נו) קָשֶׁה אָסוּר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַרְבֵּה, (סד) אֲבָל מְעֵט מְעֵט מֻתָּר וּכְמוֹ לְעֵיל בְּקֶמַח קָלִי: **(נז) וַאֲפִלּוּ בְּרֵךְ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּטַ"ז (ס"ק יא) שֶׁכָּתַב דְּאָסוּר לְעָרֵב בְּשַׁבָּת שֶׁל פֶּסַח קֶמַח שֶׁעוֹשִׂין מִטְּחִינַת מַצָּה אֲפִילּוּ לִתְּנָן בְּיַיִן אוֹ בְּמֵי דְּבַשׁ, אַף דְּדָמֵי לְשַׁתִּיתָא שֶׁהוּא טְחִינָה גַּסָּה, וְשָׁם מֻתָּר בִּרְבָיָה, הַיְינוּ עַל יְדֵי שִׁנּוּי, אֲבָל בְּקֶמַח זֶה אֵין יָדוּעַ מַה נּוֹתֵן תְּחִלָּה בְּחֹל כְּדֵי לֵידַע מַה הוּא הַשִּׁנּוּי, עַל כֵּן אָסוּר אִם עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. וּבְאֶלְיָה רַבָּה (קנו:), שֶׁיִּתֵּן הַמַּאֲכָל תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַמַּשְׁקֶה, וְכֵן בְּחָךְ יַעֲקֹב בְּסִימָן תע"ג (ס"ק כו) מְצַדֵּד לְהָקֵל בָּזֶה. וְטוֹב לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְעָרֵב בְּכַף, רַק מְנַעְנֵעַ הַכֶּלִי עַד שֶׁיִּתְעָרֵב, וְכָל זֶה אִם עוֹשֶׂה הַרְבֵּה, אֲבָל אִם עוֹשֶׂה מְעֵט מְעֵט, מֻתָּר (סה) אֲפִלּוּ בְּעָבֶה וּבְלִי שִׁנּוּי לְדַעָה זוֹ, דְּלְהַיִּשׁ אוֹמְרִים לְקַמֵּן בְּסָעִיף ט"ז אָסוּר בְּעָבֶה בְּכָל גַּוְנֵי. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט) נִרְאֶה לִי דְּאָסוּר לְהַשְׁתִּין (סו) עַל טִיט מְשׁוּם גִּבּוּל, וְכֵן נָתְנוּ אֲפִלּוּ לְרַב הַפּוֹסְקִים דְּסְבִירָא לְהוּ דְּבָדָבָר שֶׁהוּא בַּר גִּבּוּל אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּגַבֵּל, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִיהוּ אִיכָּא, וְהוּא הַדִּין בְּעָפָר תִּיחוֹחַ וּבְחוֹל, וְאַף דְּהוּא אֵין מְגַבְּנִן לְלִישָׁה, מִכָּל מָקוֹם פְּסִיק רֵישָׁא הוּא. (סז) וּכְלִי שֶׁרּוֹקֵק בּוֹ אוֹ רוֹחֵץ בּוֹ פִּיו בְּשַׁבָּת וְתַחְתָּיו יֵשׁ חוֹל הַדַּק אוֹ גַּס, יֵשׁ לְעַיֵּן אִם הוּא אָסוּר אוֹ מֻתָּר, דְּאוּלַי הָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ, וּמָצָאתִי בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר דְּמַתִּיר (סמ) מִטַּעַם זֶה בְּמָקוֹם הַצָּרָךְ אֲפִלּוּ לְהַשְׁתִּין עַל טִיט, וְנִרְאֶה דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה (סמו) בְּמָקוֹם שֶׁהַטִּיט אֵינוֹ שָׁלוּ, דְּאָז בְּוַדַּאי לֹא נִיחָא לֵיהּ בְּלִישָׁתָהּ. כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל יט ס"ד) כְּשֶׁמְּכַסֶּה מֵי רַגְלַיִם (ע) וְהָוֵי כְּמוֹ לִישָׁה, וּמִנְּתִינַת מַיִם חַיָּב (עמ) לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים, וְלָכֵן יִתֵּן הַרְבֵּה אֲפָר וְחוֹל וְאָז לֹא נִכָּר כְּלָל הַלִּישָׁה: **טו (נח) יָכוֹל לְעָרְבוֹ.** בְּמַיִם אוֹ בְּיַיִן, וַאֲפִלּוּ אִם

מְלֹאכוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן ש"מ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה על ב') עַיֵּן שָׁם, **וְלֹא הַתֵּר בְּלִישָׁה לְתַרְנְגוֹלִים כִּי אִם בְּאֹפֶן הַמְבֹאָר בְּמָרְסָן בְּסִימָן שכ"ד סָעִיף ג' עַיֵּן שָׁם.** וְדַע דִּבְפֹרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (קנו: ד"ה ושורין) הַנִּדְפָּס מִחָדָשׁ עַל שַׁבָּת רָאִיתִי דָּבָר חָדָשׁ, שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּמַתִּירִין בְּשִׁתִּיתָא וּבְקָלִי, דַּוְקָא עַל יְדֵי נְעוּר שְׁתִי וְעֶרֶב בְּלֵבֵד וְלֹא בְּגִבּוּל מַמָּשׁ, אֲבָל מִכָּל הַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן:

* **שֶׁהֲרֵי הִיא כְּחוֹל.** מַשְׁמַע מִזֶּה דִּבְחוֹל אֵין שִׁיּוּךְ לִישָׁה, וְהָרַמְבַּ"ם לְשִׁיטָתוֹ אָזַל שֶׁכָּתַב סוֹף פֶּרֶק ח' (הט"ז) אֵין גִּבּוּל בְּאֹפֶר וְלֹא בְּחוֹל הַגַּס וְכוּ', וְהָרַאֲבַ"ד (שם) חוֹלֵק וְכָתַב וְאֵינוֹ כֵּן, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֹפֶר אֵינוֹ בַּר גִּבּוּל אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ מְחַסֵּר גִּבּוּל וּבִנְתִינַת מַיִם לְבַד חַיָּב, וְכֵן דַּעַת הָאַחֲרוֹנִים [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט) בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (פ"ח הט"ז)]:

* **וַאֲפִלּוּ בָּרֵךְ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק נז) שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַט"ז לְאֶסֹר טְחִינַת מַצָּה אֲפִילּוּ לִתֵּן לְתוֹךְ הַיַּיִן אוֹ מֵי דְּבַשׁ, וְהָאֶלְיָה רַבָּה (סק"כ) חוֹלֵק עָלָיו. וְהִנֵּה בְּתוֹסֶפְתָּא (פ"ג ה"י"ב) אִיתָא מְפֹרָשׁ דְּגוֹסְקִין לְפָנֵי הָאוֹלָה וּכְלֵבֶד שֶׁלֹּא יִגָּבֵל, הָאֶלְיָה רַבָּה יָפֵרֵשׁ דְּמַיְרֵי כְּשֶׁהִיא עֲבָה וְהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה:

טו * יָכוֹל לְעָרְבוֹ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק נח) **שֶׁכָּתַב אֲפִלּוּ אִם לֹא נִתְעָרְבוּ וְכוּ',** כֵּן כָּתְבוּ הָאֶלְיָה רַבָּה (ס"ק כא) וּפְרִי מְגַדִּים (משז"ל ס"ק יג) לְדַעָה זוֹ, וְכֵן הוּא פְּשׁוּט בְּפֹרוּשׁ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דְּאִם נִתְעָרֵב מִבְּעוֹד יוֹם הַיְינוּ הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּסָעִיף ט"ז, וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) בְּאֹרֶךְ דְּמוֹכִיחַ כֵּן בְּפִשְׁיטוּת, **וּמִשְּׁמַע דְּאֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבָּת בְּלֵילָה עֲבָה הִתִּירוּ גַּם כֵּן בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵינוֹ טוֹרֵחַ בְּכֹחַ. וּבְאֶמֶת צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל בָּזֶה הֵאֵיךְ הִתִּירוּ חַז"ל עֶצֶם הַגִּבּוּל דְּהוּא אָסוּר דְּאוֹרַיְיתָא עַל יְדֵי הַשִּׁנּוּי הַמּוּעָט הַזֶּה דְּהַיְינוּ שֶׁאֵינוֹ טוֹרֵחַ בְּכֹחַ.** פִּירְקָא דְּמְיֵירִי מֵעִנְיְנֵי הַשְּׁבוּתִין, [וְאוּלַי דְּזֹהוּ כַּוָּנַת הַטּוּר וְהַמְחַבֵּר שֶׁכָּתְבוּ אֶלָּא מֵעֵרְבוּ מֵעֵט מֵעֵט, וְהוּא כְּעֵין מַה שֶׁהִתִּירוּ בְּקֶמַח קָלִי עַל יָד עַל יָד, אֲבָל מִן הַבַּיִת יוֹסֵף וְיֶתֶר הַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן, גַּם בִּגְמָרָא (קמ.) לֹא נִזְכַּר דְּזֹהוּ דַּוְקָא עַל יָד עַל יָד]. וְאִם נֹאמַר שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בַּר גִּבּוּל, יִהְיֶה יוֹתֵר קָשֶׁה לְשִׁיטַת הָרַבָּה

בֵּאוּר הֲלָכָה

זֶה כִּי אִם בְּקֶמַח קָלִי דְּלֹאו בַּר גִּבּוּל הוּא. וּלְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת וְסִיעָתָם דְּסִבְירָא לְהוּ דְּקֶמַח קָלִי בַּר גִּבּוּל הוּא, מְפֹרָשׁ מַה שֶּׁאָמַר הַגְּמָרָא (קנו.) עַל יָד עַל יָד, דְּהַיְינוּ עַל יְדֵי שִׁנּוּי דְּכֹלְאַחַר יָד, וְנִסְתַּיֵּעַ בָּזֶה מִדְּבָרֵי רַשְׁ"י (שם ד"ה ר"י בר יהודה). אֲבָל בְּאֶמֶת חִלְיָה לִנְטוֹת בָּזֶה מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים, הַיְינוּ קְרִי"ף (סז:) כָּתַב בְּהַדְיָא דְּפֹרוּשׁוֹ מֵעֵט מֵעֵט, וְכֵן בְּפֹרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (קנו. ד"ה ת"ר), וְכֵן כָּתַב בְּעָרוּךְ עֶרֶךְ יָד, וְכֵן מַשְׁמַע מֵהָרַמְבַּ"ם (פכ"א הל"ג), וְכֵן בַּגְּמָרָא עֲבוֹדָה זָרָה י"ט (ע"א) וְקוֹבֵץ עַל יָד יְרֵבָה, דְּהָתָם מוּכָח שֶׁפֹּרוּשׁוֹ מֵעֵט מֵעֵט, וְכֵן רַשְׁ"י גּוּפֵיהּ בְּבֵיצָה י"ב (ע"ב ד"ה על יד) מְפָרֵשׁ עַל יָד עַל יָד מֵעֵט מֵעֵט, דִּסְבִירָא לֵיהּ שָׁם דְּמַתָּר לִבְרֹר פָּחוֹת מִכַּשְּׁעוּר וְלֶאֱכֹל וּמִשּׁוּם דְּדָרְךָ קְרָאוֹ כֹּלְאַחַר יָד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁם (ד"ה וכי מותר), וְהוּא הַדִּין בְּלִישַׁת קֶמַח בְּקָלִי, אֲבָל בְּאֶמֶת זֶה אֵינוֹ, דְּאִם כֵּן לְפִי מַאי דְּמַסֵּיק הַגְּמָרָא שָׁם לָאֶסֹר, לֹא הָיָה לְהוּ לְהַפּוֹסְקִים הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם לְהִתְעִיק דָּבָר זֶה לְדִינָא]. **וְנִרְאֶה לִי דְּבֶאֱמֶת הַדִּין עִם הַנִּשְׁמַת אָדָם** (ח"ב כלל יט ס"א), **דְּקֶמַח בָּעָלְמָא יֵשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה אַף בְּחֲצִי שִׁעוּר, וְלֹא הַתִּיר בְּקֶמַח קָלִי מִשּׁוּם זֶה, וְגַם דְּאִם כֵּן הָיָה לוֹ לִרְבִּ חִסְדָּא לוֹמַר פָּחוֹת מִכַּשְּׁעוּר כְּמוֹ דְּאָמַר לְעֵיל בְּדָרְךְ ע"ד** (ע"א), **וְלָמָּה נָקַט לִישְׁנָא דְּעַל יָד עַל יָד, אֶלָּא וַדַּאי דְּאַף אִם הָיָה כִּגְרוֹגֶרֶת גַּם כֵּן מֻתָּר בְּקֶמַח קָלִי, דִּגְרוֹגֶרֶת הוּא גַּם כֵּן מֵעֵט, וְשׁוּם פּוֹסֵק לֹא רָאִיתִי שֶׁיִּזְכִּיר דְּדַוְקָא פָּחוֹת מִכַּשְּׁעוּר, וְכֵן מַשְׁמַע בְּסֵפֶר נְתִיב חַיִּים דְּאַפִלּוּ כְּשִׁעוּר גְּרוֹגֶרֶת גַּם כֵּן מֻתָּר.** וְטַעַם הַהֶתֵּר נִרְאֶה לִי לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת (יח. ד"ה אבל), מִשּׁוּם דְּעַל יְדֵי מַה שֶּׁמְּגַבְּשִׁין הַקְּלִיּוֹת בְּתַנּוּר וְעוֹשִׂין אוֹתָן שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִין לְאֲבָלָה, הוּא חֲשִׁיב כְּמוֹ דָּבָר שֶׁנֶּאֱפָה וְנִתְבַּשֵּׁל, וְלָכְךָ אַף דְּעַל יְדֵי נְתִינַת מַיִם שֶׁנּוֹתְנִין בְּתוֹכוֹ אַחַר כָּךְ הוּא מִתְגַּבֵּל, אֵין זֶה חֲשִׁיב כְּמוֹ מְלָאכְתּ לִישָׁה אֶלָּא כְּמוֹ תִּקּוּן אֹכֶל בְּעָלְמָא דְּדָרְךָ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ, וְהוּא חֲשִׁיב כְּמוֹ רֹטֶב שֶׁנּוֹתְנִין בְּתַבְשִׁיל וְאֵין זֶה מְלָאכָה דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָכְךָ הַתֵּר מַעֵט מֵעֵט דַּחֲשִׁיב קָצָת שִׁנּוּי. אִי נָמֵי דְּכַוָּנַת הַגְּמָרָא (קנו.) מֵעֵט מֵעֵט הוּא גַּם כֵּן דַּוְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה, וּמִשּׁוּם דְּדָרְךָ אֲכִילָה בְּכָךְ, וְדוּמְיָא דְּמַאי דְּסָבַר רַב חִסְדָּא לְעֵיל בְּדָרְךָ ע"ד (ע"א) בְּהָתֵּרָא דְּפָחוֹת מִכַּשְּׁעוּר מִשּׁוּם דְּדָרְךָ אֲכִילָה בְּכָךְ, וְהָכִי נָמֵי בָּזֶה, וְאַף דְּהַגְּמָרָא לֹא סְבִירָא לֵיהּ לְמִסְקְנָתוֹ שָׁם סְבָרָתוֹ, הָכָא בָּזֶה בְּקָלִי שְׁאנֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהָוֵי כְּמוֹ רֹטֶב בְּתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל, [וּמַה שֶּׁאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא (קנו.) הָא מַנִּי רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה, מְשׁוּם דְּלִרְבִּי יוֹסֵי יֵשׁ בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים אִסּוּר מִשּׁוּם נְתִינַת מַיִם, וּבְעֵל כָּרְחָךְ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הָכִי לְפֹרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם דְּסִבְירָא לֵיהּ דְּקֶמַח קָלִי לָאו בַּר גִּבּוּל הוּא], **אֲבָל בְּסִתָּם קֶמַח אֵין טַעַם לְהַתִּיר לִישָׁה לְתַרְנְגוֹלִים אֲפִלּוּ בְּחוֹל מִכַּשְּׁעוּר,** מִשּׁוּם דְּקַיְימָא לָן חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סג) ט"ז (ס"ק יב) **וְאֶלְיָה רַבָּה** (ס"ק יט) **לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם** (פכ"א הל"ג) **שֶׁהַתִּיקוּ בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, אֲבָל לְשִׁאְרֵי פּוֹסְקִים גַּם בְּקֶמַח קְלִי מַתָּר כְּשֶׁבִּלֵּילוּתוֹ רַכָּה אֲפִלּוּ הַרְבֵּה:**

(סד) אַחֲרוֹנִים: **(סה) בֵּין אִם הַשְּׁחִינָה גַּסָּה אוֹ דַּקָּה,** דְּלֹא חֲמִירָא מִקֶּמַח קְלִי דְּמֻתָּר אֲפִלּוּ בְּעָבֶה מֵעֵט, וְרַק לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים לְקַמֵּן בְּסָעִיף ט"ז גַּם בְּקֶמַח קְלִי אָסוּר: **(סו) עַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים מְגַדִּים אוּלַי אַף בְּטִיט קָשֶׁה, כִּי נִמּוֹחַ לְבַסּוֹף:**

(סז) פְּרִי מְגַדִּים (שם): **(סח)** דְּהוּא פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּאָסוּר דְּרַבָּנָן:

(סט) עַיֵּן שַׁבָּת (ס"ק ג"ע עמוד א' בְּגִמָּרָא דְּמִשָּׁנֵי לֹא צְרִיכָא דְּקָעֲבִיד בְּאַרְעָא דְּחַבְרֵיהּ:

(ע) וְנִרְאֶה דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ פְּסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ, דְּכֻלָּהֶם נִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּבָּלֵע הַמַּיִם רְגָלִים בְּתוֹךְ הָאֹפֶר וְחוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְגֹנֶה: **(עא) בְּאֹפֶר וּבְחוֹל הַגַּס הַלֹּא הָרַבֶּה רִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ דְּחַיֵּב מִנְּתִינַת מַיִם, וַאֲפִלּוּ בְּחוֹל הַדַּק גַּם כֵּן דַּעַת הָרַב אֱלִיעֶזֶר מִמֵּיץ** (יראים סי' רעד) **וּבְעֵל הַתְּרוּמָה** (סי' רכ) **וּסְמַ"ג** (לאוין סה) **וּסְמַ"ק** (מצוה רפב) **לְחִיּוּב מִנְּתִינַת מַיִם:**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שכא

ש שם. ת טור בשם (בעל התרומות) [ספר התרומה] (סי׳ רכ).

דָּבָשׁ, וְלֹא יִטְרַח לְעָרְבוֹ (נט) בְּכָךְ, אֶלָּא מְעָרְבוֹ מְעַט מְעַט: **טז** שׁ**שַׁחֲלִים** (פרוש שחלים בערבי תכ״א לשא״ר, ובלע״ז קרישין) שָׁדְכוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לְמָחָר (ס) נוֹתֵן יַיִן וְחוֹמֶץ, וְלֹא יִטְרַח אֶלָּא מְעָרֵב. וְכֵן שׁוּם שֶׁדָּכוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, (סא) לְמָחָר נוֹתֵן פּוֹל וּגְרִיסִין, וְלֹא יִטְרַח אֶלָּא מְעָרֵב. הַגָּהּ: (סב) * וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יְעָרֵב בְּכָךְ (סג) אֶלָּא (יט) בְּיָד (אור זרוע (מ״ב סי׳ שפ) ומרדכי סוף פרק תולין (פ״כ סי׳ תנג)). (סד) ת**וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָא דְּשָׁרֵי לְעָרֵב מַשְׁקֶה בְּחַרְדָּל,** (סה) * דַּוְקָא שֶׁנָּתְנוּ מִבְּעוֹד יוֹם, * אֲבָל בְּשַׁבָּת אָסוּר לָתֵת מַשְׁקֶה (כ) בְּחַרְדָּל אוֹ בְּשׁוּם הַכְּתוּשִׁים, (סו) מִשּׁוּם לָשׁ. הַגָּהּ: וְאִם נוֹתֵן הָאֹכֶל תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַחֹמֶץ אוֹ הַיַּיִן וּמְעָרְבוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ שָׁרֵי, דְּהָוֵי (כפ) שִׁנּוּי

בַּאֵר הֵיטֵב

תְּחִלָּה וּבְשַׁבָּת נוֹתֵן הַקֶּמַח תְּחִלָּה, נִמְצָא שֶׁהַשִּׁנּוּי הוּא גָּלוּי לַכֹּל, אֲבָל בְּקֶמַח שֶׁל מַצָּה אֵין דֶּרֶךְ יְדִיעָה מַה נּוֹתֵן תְּחִלָּה בְּחֹל כְּדֵי לְיַדֵּעַ מַה הוּא הַשִּׁנּוּי, עַל כֵּן אָסוּר בְּשַׁבָּת בְּכָל גְּוָנֵי שְׁרוֹצֶה לְעָרֵב בְּסַכִּין אוֹ בְּכַף הַקֶּמַח שֶׁל מַצָּה עִם הַמַּשְׁקֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְסִימָן תע״ג סָעִיף קָטָן ט״ו כָּתַבְתִּי דְּהַחָק יַעֲקֹב (סי״ב כו) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם: **טז** (יט) **בְּיָד.** וְאִם נָתַן הַמַּשְׁקֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מְעָרְבוֹ בְּכַף. מָרְדְּכַי (פ״כ סי׳ תלג) מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כא): (כ) **בְּחַרְדָּל.** וְהוּא הַדִּין בְּקֶמַח קָלִי, עַיֵּן סִימָן שכ״ד סָעִיף ג׳. מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כב). וּפְשׁוּט הוּא דְּאִם נָתְנוּ קְצָת הַמַּשְׁקֶה לְתוֹכוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁנִּרְאֶה בּוֹ קְצָת גִּבּוּל מֵאֲשֶׁר בְּשַׁבָּת כְּפִי שִׁיעוּרָהּ. ט״ז (סי״ק יג) עַיֵּן שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כג) אוֹסֵר אֲפִלּוּ נָתַן מֵעֵט מַשְׁקֶה מֵעֶרֶב שַׁבָּת דְּלֹא חֲשִׁיב כְּמִגְבָּל עַל יְדֵי כָּךְ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן סִימָן תע״ג סָעִיף ה׳ (ובמ״א סי״ק טו): (כח) **שִׁנּוּי.** וְדַוְקָא בְּרִבָּה אֲבָל בְּעָבָה לֹא מְהַנֵּי שִׁנּוּי, וְלָכֵן כָּתַב רַמ״א כְּמוֹ בְּשַׁתִּיתָא, וְגַם כָּתַב בְּאֶצְבָּעוֹ כְּלוֹמַר וְלֹא בְּכַף. וְכָל זֶה אֲפִלּוּ לְצָרְךְ אוֹתָהּ סְעוּדָה

בַּאוּר הֲלָכָה

מַהֲרַאשׁוֹנִים, וְהָרַ״שׁ גּוֹפָא בְּפֶרֶק ד׳ דְּבֵיצָה (סי׳ ט) סוֹבֵר כֵּן דִּכְמִידֵי דְּלָאו בַּר גִּבּוּל נְתִינַת מַיִם זֶהוּ גִּבּוּלוֹ, וְהָכָא כָּתַב הַטּוּר דְּהָרַ״שׁ הִסְפִּיק לְדַעַת רַאשׁוֹנָה דַּאֲפִלּוּ לֹא נָתַן בּוֹ מַשְׁקֶה מִבְּעוֹד יוֹם גַּם כֵּן מֻתָּר לִתֵּן בּוֹ בְּשַׁבָּת. **גַּם יִקָּשֶׁה מְאֹד, הָא בְּגֻמְרָא** (קמ.) **אֵיתָא חַרְדָּל שָׁלְשׁוּ, וְאֵיךְ יִתְּהֶנֶה לִישָׁה בְּלֹא מַשְׁקֶה, וּמַה שֶּׁתַּרְץ הַפָּרִי מְגַדִּים** (משׁ״ז סי״ק יג) **דְּאֵיירֵי שֶׁגְּלוּשָׁה מִמַּצִּית לְחוּתָהּ הוּא דְּחָק גָּדוֹל. וְלוּלֵא דְּמִסְתַּפֵּינָא הֲוָה אָמִינָא כְּפְשׁוּטוֹ, דְּמִיירֵי שֶׁהַחַרְדָּל גְּלוּשׁ מִבְּעוֹד יוֹם, וְכֵן בְּמַה שֶּׁאָמַר שְׁחָלִים שֶׁשְּׁחָקָן, מִיירֵי גַּם כֵּן שֶׁגְּלוּשׁ מִבְּעוֹד יוֹם, וּמַה שֶּׁמְּמַחוּ עַתָּה בְּשַׁבָּת אֵין עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה לִישָׁה כְּלָל דְּהָא כְּבָר גָּלוּשׁ, וְאֵין מִיפֶּה בְּהַמְחוּי לְהַלִּישָׁה, אֶלָּא עַל יְדֵי הַמְחוּי שֶׁמְּמַחֲהוּ לְהַחַרְדָּל עוֹשֶׂה אֶת הַחַרְדָּל רַכָּה מְאֹד שֶׁיְּהֵא רָאוּי לִשְׁתִיָּה, וְאֵין דָּבָר זֶה מִיקְרֵי לִישָׁה, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא טוֹרֵחַ יָפָה בְּכַף יֵשׁ בָּזֶה אִיסּוּרָא דְּדִמֵּי לִלִישָׁה. וְכָל זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ מוּכָח דְּזֶהוּ שִׁיטַת הָרַמְב״ם,** דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּפֶרֶק ח׳ הֲלָכָה י״ד, חַרְדָּל שֶׁלְּשׁוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְמָחָר מְמַחֶה וְשׁוֹתֶה בֵּין בְּיָד בֵּין בְּכֶלִי, וּמֻתָּר לְשָׁתוֹתוֹ בְּשַׁבָּת הוּא שֶׁלֹּא עָשָׂה כָּל צָרְכּוֹ אֶלָּא רַכָּה שֶׁיְּהֵא רָאוּי לִשְׁתִיָּה, וְלָכֵן אֵין זֶה בִּכְלַל לִישָׁה כְּלָל, וְאַף דְּגַם בְּשִׁתִּיתָא שְׁהֵא רַכָּה דַּמֵּי לְלִישָׁה מִדְּרַבָּנָן וְצָרִיךְ שִׁנּוּי, אֲבָל מִזֶּה הוּא לְהִפּוּךְ, עַל יְדֵי הַמְּחוּי בְּמַיִם הוּא מְפָרֵיד אֶת הַחֲלָקִים שֶׁנִּדְבְּקוּ עַל יְדֵי הַלִּישָׁה, וּלְכָךְ אֵין אִסּוּר בָּזֶה כְּלָל, אִם לֹא כְּשֶׁהוּא טוֹרֵחַ בְּכַף דְּמֵי קְצָת לְלִישָׁה, וְלָכֵן כְּתָבָהּ הָרַמְב״ם בְּפֶרֶק כ״ב (שם) בֵּין הַשְּׁבוּתִין. וְהִנֵּה קְצָת מִדְּבָרֵי רְמוּזִים בְּמַה שֶׁהֵבִיא בְּבֵית יוֹסֵף (שם) בְּשֵׁם סֵפֶר שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ פט) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה (פסקי רי״ד סק. ד״ה שום) עַיֵּן שָׁם. **הֵיצַד מִדְּבָרֵינוּ, שֶׁלְּפִי דַּעַת הָרַמְב״ם אֲפִלּוּ נָתַן מַיִם מִבְּעוֹד יוֹם, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא לָשׁ אֵין יָכוֹל לִלּוֹשׁ אַחַר כָּךְ בְּשַׁבָּת, וַחֲמִיר דַּעְתּוֹ מִדַּעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּבָּא בְּסָעִיף ט״ז:**

טז * **וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יְעָרֵב וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי״ק סב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ וְדַוְקָא שֶׁנָּתַן הַמַּשְׁקֶה בְּשַׁבָּת וְכוּ׳, הוּא מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כא) בְּשֵׁם הַמְרַדְּכִי וְצָרִיךְ לוֹמַר אִם נָתַן וְכוּ׳, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר מֵעֶרֶב שַׁבָּת מֵהֵיכָן הוּא לָמַד, אֲבָל אִם לֹא נָתַן הַמַּשְׁקֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת גַּם בְּיָד אָסוּר, דְּהָא כָּל דִּבְרֵי הַמְרַדְּכִי קַאֵי אַלִּישָׁנָא דְּמַאן דְּסָבִירָא לֵיהּ נְתִינַת מַיִם זֶהוּ גִּבּוּלוֹ, עַיֵּן שָׁם, וּלְדִידֵיהּ בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ בְּיָד אָסוּר מִפְּנֵי נְתִינַת הַמַּיִם שֶׁמִּתְּחִלָּה, וּמִפְּנֵי זֶה הִגִּיהַּ הַגְּרָ״א בְּמִרְדְּכַי דְּצָרִיךְ לוֹמַר אִם נָתַן הַמַּשְׁקֶה וְכוּ׳. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא רָצִיתִי לִנְטוֹת מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, שֶׁכְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו) וְדִבְרֵי מֹשֶׁה הָאֲרוֹךְ (ד״ה ובעל התרומה) מַשְׁמַע גַּם כֵּן כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּבָאֱמֶת קָשְׁיָא זוֹ כְּבָר הִקְשָׁה בְּבֵית יוֹסֵף עַל הַמְרַדְּכִי וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן, וְהִיא קָשְׁיָא חֲמוּרָה מְאֹד, וְעַיֵּן בְּדַמֶּשֶׁק אֱלִיעֶזֶר (סי״ק כב) שֶׁנִּתְקַשֶּׁה מְאֹד אַף לְפִי הַגִּהַת הַגְּרָ״א. וְהִנֵּה עַל הָאוֹר זָרוּעַ שֶׁהֵבִיא גַּם כֵּן הַלָּשׁוֹן הַזֶּה הַכָּתוּב בַּמְּרַדְּכִי, אֵין תַּמָּה כְּלָל, דְּהוּא סְבִירָא לֵיהּ שָׁם בְּצַעְמָן דְּנְתִינַת מַיִם לֹא זֶהוּ גִּבּוּלוֹ, עַל כֵּן מֻתָּר לִתֵּן הַמַּשְׁקֶה בְּשַׁבָּת, אַף עַל הַמְרַדְּכִי קָשֶׁה, וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּצָרִיךְ לוֹמַר בַּמְּרַדְּכִי וּבְאוֹר זָרוּעַ כָּתַב אִם לֹא וְכוּ׳, וּבָזֶה יִהְיֶה נִיחָא קְשִׁיַּת הַבַּיִת יוֹסֵף. אֲבָל מִכָּל מָקוֹם דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם עֲדַיִן אֵינוֹ מְתֻרָּץ הֵיטֵב. דִּבְוַדַּאי לְשִׁיטַת הָאוֹר זָרוּעַ הוּא הַדִּין אִם נָתַן הַמַּיִם מִבְּעוֹד יוֹם גַּם כֵּן אָסוּר בְּשַׁבָּת לִטְרֹחַ בְּכַף, וְהַאי דְּנָקֵט אִם לֹא נָתַן, לְרַבּוֹתָא דַּאֲפִלּוּ בָּזֶה מֻתָּר לְעָרֵב בּוֹ מַיִם וְיַיִן בְּשַׁבָּת כְּשֶׁמְּעָרֵב בְּאֶצְבָּעוֹ:

* **דַּוְקָא שֶׁנָּתְנוּ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי״ק סה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה, וְהוּא מִדִּבְרֵי הַט״ז (סי״ק יג) וְכֵן כָּתַב הָאֱלִיָּה רַבָּה (סי״ק כב), וְאַף שֶׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כג) כָּתַב דְּאִם נָתַן בּוֹ קְצָת מַשְׁקֶה מִבְּעוֹד יוֹם לֹא חֲשִׁיב כְּמִגְבָּל עַל יְדֵי זֶה, בַּנְּתוּנוֹ מֵעֵט מִן הַמֵּעֵט, שֶׁכֵּן מוֹרֶה לְשׁוֹן הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ נג) עַיֵּן שָׁם, וְעוֹד דְּלְמָה לָן לְעַשּׁוֹת פְּלוּגְתָּא בֵּין הַמָּגֵן אַבְרָהָם וּבֵין הַט״ז, וְעַיֵּן בְּאֹרַח הַיַּטֵּב (סק״כ), וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי:

* **אֲבָל בְּשַׁבָּת אָסוּר וְכוּ׳. וּבִדִיעֲבַד אֵין לְאַסֵּר,** כִּי הִרְבֵּה פּוֹסְקִים מְקִלִּין בְּסָפְקָא הָרִאשׁוֹנָה (סי״ק כב)]. **וּמִשְּׁמַע בִּפְשִׁיטוּת דְּאִם עָשָׂה לִישָׁה גְּמוּרָה בְּשַׁבָּת בְּלִי שִׁנּוּי אָסוּר אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד,** וְכֵן מִשְּׁמַע בְּסִימָן שי״ח סָעִיף א׳ עַיֵּן שָׁם:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

טז (עב) פְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סי״ק יג). וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה יכול): **(עג)** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה לְהַשִּׁיג עַל הָרַמ״א שֶׁהִגִּיהַּ זֶה, דְּדַעְתּוֹ רִאשׁוֹנָה סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן הָכִי: **טז (עד)** דְּבְגֻמְרָא (קמ.). **לֹא נִזְכַּר כְּלָל דְּהַעֲרוּב הוּא דַּוְקָא מֵעֵט, וְכֵן מִשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף** (שם) **דְּהָעֶקֶר הוּא שֶׁלֹּא יִטְרַח בְּכַף,** וְעַיֵּן בְּבֵ״ח (ס״ז), **וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי** כָּתַבְתִּי: **(עה)** כֵּן אֵיתָא בְּטוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו) עַיֵּן שָׁם. וּבְבֵאוּר הַגְּרָ״א שְׁגִיאַת סופר הוּא (קמ. ד״ה ולא ישהוף) שֶׁהֵבִיא הַגְּרָ״א מָקוֹר לָזֶה, אַךְ לְדָבָרָיו דִּבְרֵי הַהַגָּהּ בְּסָעִיף ט״ז אֵין לָהּ פֵּרוּשׁ, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הֵבִיא הַמָּקוֹר לָזֶה מֵרַשׁ״י זו, וְנִרְאֶה שֶׁכָּוַנַת הַגְּרָ״א בָּאֱמֶת לְהַשִּׁיג עַל הָרַמ״א שֶׁהִגִּיהַּ זֶה, דְּדַעְתּוֹ רִאשׁוֹנָה סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן הָכִי: **טז (עו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ): **(עז)** מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כא): **(עח)** דְּהָא קַיְימָא לַן כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה, וְאִם כֵּן הוּא עוֹשֶׂה עַתָּה לִישָׁה בְּשַׁבָּת וְצָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים שִׁנּוּי, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת רַבִּי דְּסָבִירָא לֵיהּ נְתִינַת מַיִם זֶהוּ גִּבּוּלוֹ, מִכָּל מָקוֹם שִׁנּוּי מִיהָא בָּעֵי עַתָּה, דְּהֵינוּ שֶׁלֹּא יִטְרַח בְּכַף, וְכַמְבֹאָר בְּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ נג) שֶׁהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (שם): **(עט)** מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כב): **(פ)** הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סי״ק כב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּט״ז (סי״ק יב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah